

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

Yeni Nesil Kooperatifler Topluluğu Çalıştay sonrası validasyon anketi bulguları özet raporu

Yeni nesil kooperatif (NGC) kavramı ilk olarak 1990'larda Kuzey Amerika'da tarım sektöründe ortaya çıkmıştır. Geleneksel kooperatiflerin aksine, çiftçiler güçlü kooperatif öz sermayesi yaratabilmek için yüksek bedelli ortaklık payları belirlemişler ve kurdukları kooperatife sözleşmeli üretim usulüyle önden belirlenmiş miktar ve kalitede ürün tedarik etmeyi taahhüt etmişlerdir. Karşılığında kooperatif, ürünü önden kararlaştırılan fiyattan satın almıştır (Assamou-Ndong, [2000](#); Beauliere, [2011](#)).

NGC'lerin toplulukları piyasa ekonomisinin hata ve yanlışlarına karşı koruma ve geleneksel kooperatiflerin kırılmalıklarını iyileştirme çabaları farklı coğrafyalarda farklı biçim ve içeriklerde ortaya çıkmıştır. Fas'ta yeşil dönüşüm için yeni tarım kooperatifleri, Kanada'da gençlerin önderliğindeki gıda dağıtım kooperatifleri, Almanya'da sosyal inovasyona odaklanan kooperatifler ortaya çıkmıştır. İtalya'da ise (i) sosyal kooperatifler 1980'lerde doğup diğer AB ülkelerine yayılmış; (ii) topluluk Kooperatifleri yakın geçmişte kırsal alanlarda doğmuş ve şimdi kentsel alanlara yayılmış; (iii) işçi kooperatifleri ise iflas eden özel işletme çalışanlarının işletmeleri kooperatif şeklinde devralmaları sayesinde dikkat çekici büyüme sağlamıştır.

2000'li yıllarda serbest piyasa ekonomisi tarafından karşılanamayan müşterek ihtiyaçları karşılamak için Türkiye'de yeni kooperatif biçimleri hayat bulmuştur. Yeni nesil kooperatiflere ilişkin evrensel kabul görmüş bir normatif çerçeve bulunmamaktadır. Bu nedenle, "Yeni Nesil Kooperatifler Topluluğu" başlıklı proje 5 Temmuz 2021'de yaptığı başlangıç çalıştayı ile Türkiye'deki "Yeni Nesil Kooperatifler" in ayırt edici özelliklerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalıştayda ifade edilen "ayırt edici özellikler" bir anket marifetiyle teyit edilmiştir.¹ Anket bulgularının ulusal veya herhangi bir kooperatif tipi ölçeğinde temsil gücü bulunmamaktadır. Anketin nihai amacı henüz tanımsız olduğu varsayılan "yeni nesil kooperatif" kavramının ayırt edici özelliklerini ve dış çeperlerini tariflemektir. Bulgular, anılan projenin ilerleyen faaliyetlerinde (veritabanı oluşturulması, kapasite geliştirme vb. çalışmalarda) ihtiyatla ele alınacak ve değişime açık tutulacaktır.

- 1. Yeni nesil kooperatifler, ortaklarının ve içinde buldukları toplumun toplumsal ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan yapılardır.** Toplumsal ihtiyaçlar arasında en çok ortaklaşılan konuların başında yoksulluğu azaltma, toplumsal

¹ Anket 16 Temmuz-29 Temmuz 2021 tarihleri arasında [Google Form](#) aracılığıyla iki farklı gruba gönderilmiştir. (1) Başlangıç Çalıştayı'na katılan 15 sayıda kooperatif temsilcisi, (2) Başlangıç Çalıştayı'na davet edilen ancak katılmayan 17 kooperatif temsilcisi. Yanıtlayıcı evrenini genişletmek amacıyla, yukarıda listelenen ilk gruptan anketi "yeni nesil kooperatif" olarak varsaydıkları 3 farklı kooperatife daha göndermeleri istenmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
This project is funded by the European Union.

- cinsiyet eşitliği, insan onuruna yaraşır iş, yenilikçi bilgiye ve üretime (inovasyon) eşit erişim ve katılım ve sürdürülebilirlik için ortaklıklar inşa etme gelmektedir.
2. **Yeni nesil kooperatifler, sosyal kooperatif, işçi-emek kooperatifi ve tüketim kooperatifi şeklinde örgütsel biçimlenmiştir.**
 - a. Mülteciler, engelliler, uzun süreli işsizler gibi hassas gruplara sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan mal ve hizmetler üreten **sosyal kooperatifler**;
 - b. Bireylerin ortaklaşa sahip olunan, demokratik olarak yönetilen, sosyal ve çevresel açıdan sorumlu bir işletmede mesleklerini icra etme ihtiyaçlarına yanıt veren **işçi kooperatifleri**;
 - c. Adil ve ekolojik gıdayı aracısız biçimde ortaklarına ve topluluklara sunan **tüketim kooperatifleri**
 3. **Yeni nesil kooperatifler, iç iletişim, yönetim ve gelir getirici faaliyetlerde teknolojik araçları kullanmaktadır.** E-posta ve anlık mesajlaşma uygulamaları yanında bulut depolama ve MS Office programları da kullanılmaktadır. Tanıtım amaçlı web sitesi kullanımı ve sosyal medya platformu üzerinden ticari faaliyet kullanımı mevcuttur.
 4. **Yeni nesil kooperatifler ortaklarına en az bir sosyal refah imkanı sunmaktadır.** Uzaktan, esnek, haftalık 45 saatten kısa çalışma , risturn ve kooperatifler özel fonları en yaygın sağlanan sosyal refah imkanlarındandır.
 5. **Yeni nesil kooperatifler, yerel kalkınmaya katkı veren, yerel kaynakları kullanan ve/veya yerel ihtiyaçları karşılayan yapılardır.**
 6. **Yeni nesil kooperatifler, ilişki kurduğu kişileri (ortak, gönüllü, yararlanıcı, müşteri, vb.) TC vatandaşları ile sınırlamamaktadır.**
 7. **Yeni nesil kooperatifler, gelir getirici faaliyet veya kurumsal ilişki amacıyla sınır ötesi ilişkiler kurmaktadır.**
 8. **Yeni nesil kooperatiflerin ortaklar, YK ve DK üyeleri arasında farklı cinsiyet ve cinsel yönelimler açısından dengeli bir dağılım bulunmaktadır.**
 9. **Yeni nesil kooperatifler şeffaflık uygulamalarını etkin kullanmaktadır.** Buna göre tüm ortaklar, kooperatif iç kuralları gereğince, düzenli olarak toplanıp kooperatifin işleyişine dair bilgi alışverişinde bulunmakta; tutanak tutulmakta ve bilgi kooperatif içinde yaygınlaştırılmaktadır.
 10. **Yeni nesil kooperatifler sivil toplum örgütleriyle güçlü ilişkiler kurmaktadır.**
 11. **Yeni nesil kooperatifler, mevcut serbest piyasa ekonomisine alternatif bir ekonomi yaratmak istencindedir.** Bunu yaparken, Türkiye’de kooperatiflerin ve kooperatifçiliğin şöhretini de düzeltme isteği de belirgindir.

